

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Eliška Kvapilová

Minerální prameny a lázeňská místa na Olomoucku

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. RNDr. Irena SMOLOVÁ, Ph.D.

Olomouc 2015

Bibliografický záznam

- Autor (osobní číslo):** Eliška Kvapilová (D12603)
- Studijní obor:** Učitelství geografie pro SŠ (kombinace SV-Z)
- Název práce:** Minerální prameny a lázeňská místa na Olomoucku
- Title of thesis:** Mineral springs and health resorts in the Olomouc
- Vedoucí práce:** doc. RNDr. Irena Smolová, Ph.D.
- Rozsah práce:** 48 stran
- Abstrakt:** Bakalářská práce se zabývá minerálními prameny a lázeňskými místy na Olomoucku z historického a nynějšího pohledu. Pozornost je věnována také legislativě a lázním Slatinice. Na dvou zaniklých lázeňských místech bylo vedeno dotazníkové šetření o tom, jaký názor mají místní občané na minerální pramen v obci.
- Klíčová slova:** minerální prameny, lázeňská místa, Olomoucko
- Abstract:** The bachelor thesis is to explore the mineral springs and health resorts in the Olomouc region from historical and current perspective. One of the main attention is also given to legislation and Slatinice's Spa. On two different defunct spa locations a questionnaire-based survey was undertaken, involving local residents as respondents, to find out their views and opinions about mineral springs in the village.
- Keywords:** Mineral springs, health resorts, Olomouc

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci napsala samostatně a řádně jsem uvedla použitou literaturu a prameny.

V Olomouci

.....

Podpis

Chtěla bych poděkovat doc. RNDr. Ireně Smolové, Ph.D. za užitečné rady, dále své rodině, která se mnou absolvovala dotazníkové šetření a svému příteli za grafickou úpravu práce. Mé díky patří také pracovníkům lázní ve Slatinicích a občanům Chropyně a Kralic na Hané za názory k dotazníkům.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Pedagogická fakulta

Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Eliška KVAPILOVÁ**
Osobní číslo: **D12603**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obory: **Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání
Geografie**
Název tématu: **Minerální prameny a lázeňská místa na Olomoucku**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je zhodnotit prostorovou diferenciaci a současné využití lokalit výskytu minerální pramenů na Olomoucku. Autorka zpracuje podrobnou rešerši literatury zabývající se problematikou evidence a mapování vývěřů minerální podzemních vod a historie jejich využívání na Olomoucku. Zaměří se také na problematiku legislativy v oblasti ochrany a využívání vývěřů minerálních vod v ČR. Na vybraných lokalitách bude autorka analyzovat současné využití a perspektivy možného využití lokalit vývěřů minerálních vod do budoucna. Dílčím cílem bude provedení vlastního dotazníkového šetření na 2-3 lokalitách se zaměřením na percepci na úrovni místního obyvatelstva.

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy: 5 000 - 8 000 slov
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

Demek, J., Mackovčín, P. eds.: Zeměpisný lexikon ČR. Hory a nížiny. Praha, Brno: AOPAK ČR, 2. vydání, 2006.
Goudie, A. S.: The Human Impact on the Natural Environment: Past, Present, and Future. Wiley-Blackwell, 2005.
Hyne, O: Hydrogeologie ČSSR. 2. část, Minerální vody. Praha: ČSAV, 1963.
Janoška, M.: Minerální prameny v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha: Academia, 2011.
Květ, R. Minerální vody Severomoravského kraje. Praha, 1978.
Květ, R.: Minerální vody České republiky : vznik, historie a současný stav. Třebíč: Akcent, 2011.
Lapčík, S.: Obec Bochoř 1294-1994: 700 let: kapitoly z historie. Bochoř: Obec Bochoř, 1994

Hydrogeologické mapy zájmového území
Vysvětlivky k souboru geologických a účelových map mapových listů zahrnujících zájmové území.

Vedoucí bakalářské práce: Doc. RNDr. Irena Smolová, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: 7. května 2014
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2015

L.S.

Prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 7. května 2014

Obsah

Obsah	7
1 Úvod	8
2 Cíl práce.....	9
3 Metodika práce	10
4 Legislativní rámec	13
4.1 Vymezení pojmů.....	13
4.2 Ochrana zdrojů.....	14
4.3 Přírodní léčebné lázně a lázeňská místa.....	16
5 Přírodní léčivé zdroje.....	17
5.1 Minerální vody.....	17
5.2 Peloidy	19
6 Lázně historické a současné na Moravě a ve Slezsku	20
6.1 Lázně v roce 1920 na Moravě a ve Slezsku.....	20
6.2 Současné lázně na Moravě a ve Slezsku minerální prameny na Olomoucku.....	24
7 Vybrané lokality zaniklých lázní na Olomoucku	26
7.1 Chropyně a Kralice na Hané	26
8 Lázně Bochoř.....	32
9 Lázně Slatinice	34
10 Závěr.....	44
11 Summary.....	46

1 Úvod

Lázeňská místa na Olomoucku mají dlouho tradici a to již od starověku. Už tenkrát si lidé všímali léčebných účinků vyvěrajících vod. Nachází se zde jak velká lázeňská místa, tak menší prameny. Samozřejmostí je, že některá místa již nejsou v provozu, a to proto, že lidé už o ně nejevili zájem nebo nebyly prostředky na jejich "znovuobjevení".

Mezi hlavní lázeňská místa se řadí pomyslný trojúhelník Slatinic, Skalky a Bochoře. Lázně Slatinice a Skalka jsou lázně v pravém slova smyslu, ale Bochoř má pouze statut očištných lázní. Dále je zde spousta vyvěrajících minerálních pramenů, které znají pouze místní. Jedná se malé studánky či kyselky. Mezi nejznámější kyselku na Hané patří Hanácká kyselka, která vyvěrá v Horních Moštěnicích.

V práci je popsána legislativa, která je dána zákonem o lázeňství. Dále se zde věnují pojmům, které s danou tematikou souvisejí. Převážná část práce se zabývá historickým a současným výskytem lázeňských míst na Olomoucku. Hlavní pozornost je věnována lázním ve Slatinicích. Část práce se věnuje dotazníkovému šetření na dvou zaniklých lázeňských místech.

2 Cíl práce

Cílem práce je zhodnotit prostorovou diferenciaci a současné využití lokalit výskytu minerálních pramenů na Olomoucku. Dílčím cílem je základní zpracování legislativního rámce a vymezení lázeňským míst, rešerše odborné literatury a zhodnocení historických aspektů vývoje lázeňských míst v zájmovém regionu. Těžištěm práce bude zhodnocení 2 vybraných lokalit s výskytem minerálních pramenů, z toho jednoho se statutem lázeňského místa a jedné lokality v kategorii zaniklého lázeňského místa. Pro potřeby práce bude dílčím cílem realizace vlastního dotazníkového šetření tematicky zaměřeného na percepci místním obyvatelstvem.

3 Metodika práce

K tématice lázeňství vyšlo nespočet **literárních titulů**, jelikož je to široké a staré odvětví. Existují tituly, které se věnují lázeňství obecně po celé České republice, ale také je mnoho publikací, které se specializují na konkrétní lázeňské místo. Některé lázně vydávají i své časopisy.

V rešerši jsou uváděny odborné publikace, které regionálně souvisí se zájmovým územím, tj. regionem Olomoucko. Příkladem je práce M. Janošky *Lázně na Hané* (Janoška, 2012), kde se autor zmiňuje o lázních Slatinice, o Skalce, o Bochoři. O těchto institucích je napsáno jako o firmách i jako o lázeňských místech v rámci České republiky. Dále jsou tu také zmínky o Chropyni a Kralicích na Hané.

V publikaci *Lázeňská a klimatická místa Republiky československé* (Pohorecký, 1920) jsou cenné informace o historickém využití lázeňských pramenů. Jsou zde podány pouze základní informace, a to u každých lázní. Jsou to informace o tom, kde se lázně nachází, jaké jsou tam léčebné prostředky, indikace, také to, kdo lázně vlastní či to, jací lékaři v lázních působí. Z regionu Olomoucka jsou v práci zmiňována lázeňská místa Slatinice a Ondřejov.

Další publikací je práce *Československé lázně* (Přerovský, 1957), kde se nachází informativní přehled o všech československých lázních s bohatým obrazovým doprovodem. V části všeobecné shrnuje údaje o vývoji lázní a lázeňství, zvláště též za posledních 10 let, o přírodních léčivých zdrojích a všeobecných zásadách lázeňské léčebné metodiky, jakož i o předpokladech klimatické léčby v ČSR. Část druhá a třetí probírá postupně všechna čs. lázeňská místa a konečně část čtvrtá upozorňuje na místa s plnírny minerálních vod a s výrobou zřídelných produktů. Připojena orientační mapa ČSR s lázeňskými zřídly a přehled chemického složení našich minerálních vod.

Další publikací zabývající se lázněmi je práce *Minerální prameny v Čechách, na Moravě a ve Slezsku* (Janoška, 2011), v níž se autor zabývá významnou složkou neživé přírody – minerálními vodami. Přináší přehledný popis všech hlavních minerálních pramenů na území České republiky včetně bohaté a aktuální fotodokumentace. Jednotlivé prameny jsou v knize představeny z hlediska přírodovědného, kulturně-historického a léčebného, velký prostor je věnován proslulým lázeňským místům, jako jsou například Karlovy Vary, Mariánské a Františkovy Lázně, Luhačovice, Poděbrady aj.

Přínosným dílem pro tematiku lázeňství je publikace *Minerální vody České republiky: vznik, historie a současný stav* (Květ, 2011). Kniha poskytuje úplný přehled o všech lokalitách minerálních vod na našem území. Je doprovázena stovkou černobílých a barevných fotografií.

Metodou využitou při zpracování práce byla metoda **dotazníkového šetření**. Dotazníkové šetření bylo vedeno s cílem zjistit názory obyvatel Chropyně a Kralic na Hané ohledně minerálních pramenů, které se na daném území nachází. Dotazníkové šetření bylo koncipováno tak, aby bylo možné zjistit jaké je povědomí občanů lokalit zaniklých lázeňských míst o existenci pramenů a statutu lázeňského místa lokality. Základní okruh otázek zahrnoval:

- znalost existence minerálních pramenů na území obce
- informovanost o statutu lázeňského místa
- názor občanů na případnou obnovu lázeňského místa
- pohled na přínos lázeňských míst
- využití místních pramenů.

Forma dotazníku byla kombinace otevřených a uzavřených otázek, v uzavřených otázkách, při kladných odpovědích, bylo možné odpověď rozvinout. Jejich jednoduchost spočívala v tom, aby byly co nejvíce srozumitelné. Pro další vyhodnocení byly součástí i základní identifikační otázky (věková kategorie a také to, jestli jsou dotazovaní místní). V Kralicích na Hané odpovědělo 20 lidí a v Chropyni 28 respondentů. Šetření probíhalo v dubnu ve 2 víkendových dnech. I přesto, že mají obě obce dost obyvatel, nebylo lehké najít sdílné občany.

Další využitou metodou byla práce se **statistickými daty**. Pro srovnání historických a současných lázeňských míst byly použity dvě publikace, a to od Pohoreckého (1920) *Lázeňská a klimatická místa Republiky československé* a od Martina Janošky (2011) *Minerální prameny v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Pracovníky lázní ve Slatinicích byla poskytnuta jejich statistická data s počty návštěvníků v letech 2010, 2011, 2012, 2013 a 2014. Z těchto dat byly vypracovány rozličné grafy.

V práci jsou rovněž obsaženy **mapy** s lázeňskými lokalitami. Mapy komparují existenci a polohu lázeňských míst v průběhu časového období. Jiná kartografická zpracování nejsou pro práci potřebná.

4 Legislativní rámec

Současný legislativní rámec vymezující lázeňská místa a místa se statutem lázní je dán zákonem č.164/2001 Sb. ze dne 13. dubna 2001 o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon). Tento zákon stanoví podmínky pro vyhledávání, ochranu, využívání a další rozvoj přírodních léčivých zdrojů, zdrojů přírodních minerálních vod určených zejména k dietetickým účelům, přírodních léčebných lázní a lázeňských míst.

4.1 Vymezení pojmů

V souladu se zákonem č. 164/2001 S. je přírodním léčivým zdrojem je přirozeně se vyskytující minerální voda, plyn nebo peloid, které mají vlastnost vhodnou pro léčebné využití, a o tomto zdroji je vydáno osvědčení podle tohoto zákona. Peloidem se rozumí rašelina, slatina nebo bahno. Minerální vodou pro léčebné využití se rozumí přirozeně se vyskytující podzemní voda původní čistoty s obsahem rozpuštěných pevných látek nejméně 1 g/l nebo s obsahem nejméně 1 g/l rozpuštěného oxidu uhličitého nebo s obsahem jiného pro zdraví významného chemického prvku anebo která má u vývěru přirozenou teplotu vyšší než 20 °C nebo radioaktivitu radonu nad 1,5 kBq/l. Zdrojem přírodní minerální vody je přirozeně se vyskytující podzemní voda původní čistoty, stálého složení a vlastností, která má z hlediska výživy fyziologické účinky dané obsahem minerálních látek, stopových prvků nebo jiných součástí, které umožňují její použití jako potravin a k výrobě balených minerálních vod. Přírodními léčebnými lázněmi se rozumí soubor zdravotnických a jiných souvisejících zařízení sloužících k poskytování lázeňské péče. Lázeňským místem se rozumí území nebo část území obce nebo více obcí, v němž se nacházejí přírodní léčebné lázně, stanovené za lázeňské místo podle tohoto zákona.

Osvědčení o tom, že zdroj minerální vody, plynu nebo peloidu je přírodním léčivým zdrojem nebo zdrojem přírodní minerální vody vydá rozhodnutím ministerstvo, pokud ověří splnění požadavků na vlastnosti zdroje stanovených tímto zákonem a vyhláškou ministerstva vydanou podle § 3 odst. 1 tohoto zákona, a to z vlastního podnětu, na návrh vlastníka pozemku, na němž nebo pod nímž se předpokládáný zdroj nachází, nebo na návrh obce, na jejímž území se předpokládáný zdroj nachází, anebo na návrh právnické nebo fyzické osoby, která hodlá předpokládáný zdroj využívat. Při ověřování předpokládáného zdroje Ministerstvo

zdravotnictví posuzuje jeho složení, vlastnosti, vhodnost a možnost jeho využití, jakož i podmínky k zabezpečení jeho ochrany. Pokud při ověřování zjistí, že předpokládaný zdroj nesplňuje všechny požadavky a vlastnosti týkající se vhodnosti jeho využití k léčebným účelům nebo u minerální vody vhodnosti jejího použití ke spotřebě jako potraviny, rozhodnutím návrh na vydání osvědčení zamítne.

4.2 Ochrana zdrojů

K ochraně zdroje před činnostmi, které mohou nepříznivě ovlivnit jeho chemické, fyzikální a mikrobiologické vlastnosti, jeho zdravotní nezávadnost, jakož i zásoby a vydatnost zdroje, stanoví ochranná pásma ministerstvo vyhláškou. Návrh ochranného pásma musí vycházet z analýzy rizik ohrožení vydatnosti, jakosti a zdravotní nezávadnosti zdroje. Ochranná pásma se stanoví tak, aby bylo dosaženo sledovaného účelu a oprávněné zájmy právnických a fyzických osob byly na dotčeném území omezeny pouze v míře nezbytně nutné. Ochranná pásma se stanoví zpravidla ve dvou stupních. Ochranná pásma jednotlivých zdrojů se stanoví na základě odborných posudků zpracovaných osobou s odbornou způsobilostí.

Ochranné pásmo I. stupně se stanoví dle zákona č. 164/2001 Sb. pro území zahrnující zpravidla okolí výstupu zdroje. U přírodního léčivého zdroje minerální vody a plynu a u zdroje přírodní minerální vody se ochranné pásmo stanoví zpravidla pro území vymezené kruhem o poloměru 50 m od zdroje, není-li na základě hydrogeologického šetření nutno stanovit jinak. V takovém případě se v ochranném pásmu I. stupně k zabezpečení bezprostřední ochrany jímání zdroje vymezí zpravidla v rozsahu 10 x 10 m okolo zdroje pásmo fyzické ochrany zdroje, v němž se mohou provádět jen činnosti spojené s ochranou a využitím zdroje. U přírodního léčivého zdroje peloidu se ochranné pásmo stanoví zpravidla pro území vymezené hranicemi ložiska peloidu. Z území ochranného pásma se odstraní všechny zdroje možného znečištění zdroje a provedou se další potřebné úpravy území. Zahrnuje-li ochranné pásmo historicky urbanizované území, zdroje možného znečištění se v něm odstraní v rozumně možné míře s ohledem na tyto skutečnosti. V ochranném pásmu stanoveném pro území vymezené kruhem o poloměru do 50 m od zdroje, v pásmu fyzické ochrany zdroje a v ochranném pásmu přírodního léčivého zdroje peloidu jsou zakázány všechny činnosti s výjimkou těch, které jsou nutné v zájmu ochrany a využívání zdroje. V ochranném pásmu stanoveném pro území větší než vymezené kruhem o poloměru 50 m od

zdroje je zakázáno provádět činnosti, které mohou negativně ovlivnit chemické, fyzikální a mikrobiologické vlastnosti zdroje a jeho zdravotní nezávadnost, jakož i zásoby a vydatnost zdroje. Tyto činnosti a termín jejich ukončení v návaznosti na místní geologické podmínky stanoví vyhláška ministerstva, kterou se stanoví ochranné pásmo.

Ochranné pásmo II. stupně se stanoví k ochraně zřídelní struktury zdroje, popřípadě infiltračního území zřídelní struktury zdroje nebo jeho části. Ochranné pásmo přírodního léčivého zdroje peloidu se stanoví zejména k ochraně hydraulických poměrů zdroje. V rámci ochranného pásma II. stupně lze vymezit dílčí pásma s rozdílným stupněm ochrany. V ochranném pásmu II. stupně je zakázáno provádět činnosti, které mohou negativně ovlivnit chemické, fyzikální a mikrobiologické vlastnosti zdroje a jeho zdravotní nezávadnost, jakož i zásoby a vydatnost zdroje. Tyto činnosti a termín jejich ukončení v návaznosti na místní geologické podmínky stanoví vyhláška ministerstva, kterou se stanoví ochranné pásmo. Ochranné pásmo II. stupně se vymezí v základní mapě v měřítku 1 : 10 000 a zakreslí se též do základní mapy v měřítku 1 : 50 000.

Při stanovení **hranic ochranného pásma** se přihlíží k hranicím jednotlivých parcel podle katastru nemovitostí, případně k přirozeným a umělým hranicím v terénu. Hranice ochranného pásma I. stupně se na přístupových komunikacích vedoucích ke zdroji nebo na jiných vhodných místech označí tabulkami se státním znakem a s nápisem "Ochranné pásmo I. stupně přírodních léčivých zdrojů" nebo "Ochranné pásmo I. stupně zdroje přírodní minerální vody", je-li ministerstvem stanoven zákaz vstupu, pak tabulka bude obsahovat též nápis "nepovolaným vstup zakázán". Pásmo fyzické ochrany zdroje se označí tabulkami s nápisem "Pásmo fyzické ochrany přírodního léčivého zdroje" nebo "Pásmo fyzické ochrany zdroje přírodní minerální vody", je-li Ministerstvem zdravotnictví stanoven zákaz vstupu, pak tabulka bude obsahovat též nápis "nepovolaným vstup zakázán". Vyhláška ministerstva o stanovení ochranného pásma může stanovit, že ochranné pásmo I. stupně a pásmo fyzické ochrany zdroje se oplotí. Hranice ochranného pásma II. stupně se označí jen v nezbytně nutných případech, například v místech křížení hranice ochranného pásma s komunikací, stanoví-li tak vyhláška ministerstva, kterou se stanoví ochranná pásma. Označení hranic ochranných pásem v terénu, případně oplocení provede na své náklady uživatel zdroje. Pokud není uživatel zdroje určen, hradí náklady na označení hranic ochranných pásem ministerstvo. Hranice ochranných pásem se vyznačí v územně plánovací dokumentaci.

4.3 Přírodní léčebné lázně a lázeňská místa

Za přírodní léčebné lázně lze stanovit soubor zdravotnických a jiných zařízení, která mají sloužit k poskytování lázeňské péče na území se stavem životního prostředí odpovídajícím požadavkům lázeňské péče, pokud se na tomto území nebo v jeho blízkosti nachází přírodní léčivý zdroj nebo toto území má klimatické podmínky příznivé k léčení. Požadavky na životní prostředí a vybavení přírodních léčebných lázní stanoví vyhláška ministerstva. Přírodní léčebné lázně stanoví ministerstvo vyhláškou z vlastního podnětu, na návrh obce, na jejímž území mají být přírodní léčebné lázně stanoveny, nebo na návrh fyzické nebo právnické osoby, která hodlá využívat místní přírodní léčivé zdroje nebo klimatické podmínky příznivé k léčení k poskytování lázeňské péče. Za lázeňské místo lze stanovit území obce nebo jeho část anebo území více obcí, popřípadě jejich částí, v němž se nacházejí přírodní léčebné lázně. Režim ochrany lázeňského místa stanoví statut lázeňského místa. Lázeňské místo a statut lázeňského místa stanoví vláda nařízením. Lázeňské místo a statut lázeňského místa vláda nařízením zruší, pokud důvody pro stanovení lázeňského místa podle tohoto zákona zanikly.

5 Přírodní léčivé zdroje

Přírodními léčivými zdroji jsou přirozeně se vyskytující, vyvěrající nebo uměle odkryté a zachycené vody, plyny a emanace, jakož i ložiska přirozeně se vyskytujících peloidů (rašelin, slatin, bahen a příp. jiných zemin), pokud mají vlastnosti užitečné lidskému zdraví a pokud jich lze používat k léčebným účelům. (Přerovský, 1957)

5.1 Minerální vody

Minerální vody jsou přírodní vody, které se liší od obyčejných vod množstvím nebo druhem rozpuštěných solí a plynů, případně jinými farmakodynamickými součástmi, nebo teplotou. Za minerální vodu považujeme takovou vodu, která obsahuje v 1 kg alespoň 1 g rozpuštěných tuhých látek anebo sloučeniny, které se v pitných vodách vůbec nebo v tak velkém množství nevyskytují. Za minerální vodu považujeme, která se vyznačuje teplotou vyšší než 20°C. Karel Přerovský (1957) uvádí, že minerální vody léčivé musí vedle těchto vlastností vyhovovat ještě těmto podmínkám:

- a) mají vedle svého chemického složení nebo fyzikálních vlastností stálé, vědecky prokázané a pro lidské zdraví tak užitečné účinky, že se jich používá k léčebným účelům,
- b) vyhovují zásadám hygienickým požadavkům a jsou naprosto zdravotně nezávadné,
- c) používá se jich k léčebným účelům ve stavu, v jakém se vyskytují v přírodě anebo po úpravě, která nezpůsobila jejich podstatné fyzikální nebo chemické změny.

Pro praktickou potřebu byly minerální vody již dávno rozdělovány ve skupiny. Pro třídění minerálních vod přicházejí v úvahu tři hlediska, a to teplota vody, jejich osmotická koncentrace a chemické složení. Podle teploty třídíme minerální vody na studené a teplé. Hranicí je 20°C. Vody s teplotou od 20°C do 37°C jmenujeme termální, s teplotou od 37°C do 50°C hypotermální, vody s teplotou nad 50°C nazýváme vřídla. Podle osmotického tlaku rozdělujeme minerální vody na hypotonické s koncentrací rozpuštěných solí 1-8 g v 1 kg vody, isotonické s koncentrací 8-10 g v 1 kg vody a hypertonické minerální vody s koncentrací vyšší než 10 g v 1 kg vody (Přerovský, 1957). Nejdůležitějším tříděním minerálních vod je klasifikace podle jejich chemického složení. Chemickému složení a vlastnostem minerálních vod na území České republiky vyhovuje systém třídění podle Martina Janošky (2011):

- **Uhličitě vody** neboli kyselky patří mezi naše nejznámější minerální vody. Typické jsou tím, že obsahují rozpuštěný oxid uhličitý. Tento plyn na našem území souvisí s vulkanickou činností v mladších třetihorách. Uhličitě vody se snadno poznají podle perlení a uvolňování bublinek plynu a také podle toho, že místo, kde pramen vyvěrá, bublá. Dalším charakteristickým znakem bývají rezavé povlaky hydroxidů železa v nejbližším okolí výtoku.
- **Sírné vody** nebo také sirovodíkové či sulfonové vody mají typický obsah nepříjemně zapáchajícího plynu sirovodíku (sulfanu). Proces vzniku sírné vody je velmi složitý. V podzemní vodě musí být rozpuštěny sírany a voda musí přijít do kontaktu s organickými látkami ve formě tekutých či plynných živců, které vznikají právě rozkladem organické hmoty. Jejich přítomnost následně podmiňuje existenci a život sírných bakterií, které rozkládají rozpuštěné sírany, odnímají z něj kyslík a síru redukují na zapáchající sirovodík rozpouštějící se ve vodě.
- **Síranové vody** se tvoří loužením zvětralin, které pokrývají nepropustné jílovité či slínovité vrstvy sedimentů. Vznikají z atmosférických srážek těsně pod zemským povrchem při pomalém průsaku. Tyto vody souvisejí se specifickým složením hornin, atmosférickými procesy a morfologií terénu. Hlavní vlastností je vysoká koncentrace síranů. Faktorem, který ovlivňuje vznik síranových vod je vysoký výpar, nízké srážky a rovinatý terén. Mezi hlavní znaky patří vysoká mineralizace, hořká chuť a silné projímavé účinky.
- **Chloridové a jodidové vody** mají mořský původ a byly uvězněny ve vrstvách hornin v době jejich sedimentace. Vyskytují se ve velkých hloubkách a čerpají se vrty. Typickou chutí je jejich slanost díky vysoké koncentraci chloridu a sodíku, také bývá zvýšena přítomnost jodidů a bromidů. Při vyvěrání dochází ke změnám typického chemismu např. jejich zředěním s prostou podzemní vodou.
- **Železnaté vody** obsahují rozpuštěné dvojmocné železo v množství minimálně 10 mg/l. rozpouštění železa napomáhá přítomnost oxidu uhličitého a zejména kyseliny sírové. Železnaté vody se vyskytují buď jako uhličitě vody (kyselky), anebo důlní vody. Charakteristické jsou rezavé povlaky hydroxidů při výtoku a také jejich nepříjemná svíravá chuť.

- **Radioaktivní vody** jsou ojedinělým jevem. Jedná se v podstatě o prosté, obyčejné vody, které ovšem vykazují radioaktivitu způsobenou radonem.
- **Termální vody** jsou všechny podzemní vody nad 20 °C. Mohou to být jakékoli další typy. Výsledná teplota při zemském povrchu je dána také tím, nakolik se voda při výstupu ochladí.

5.2 Peloidy

Podle usnesení mezinárodní balneologické společnosti v roce 1938 jsou peloidy látky, které vznikly v přírodě geologickými pochody, a kterých se v rozmělněném stavu ve směsi s vodou používá v lékařství jako bahenních koupelí nebo zábalů. Rozhodujícím pro to, zda materiál má být označen peloidem, je stav, v jakém se látky používá v lázeňské praxi, nikoli stav v ložisku. Hlavní rozdělení peloidů je na humolity a bahna. Humolity jsou horniny, které vznikly převážně z rostlinného materiálu, z odumřelých těl mechů a cévnatých rostlin pochodem zvaným rašelinní nebo slatinění. Bahna jsou anorganické sedimenty, tvořené jednak rozrušeným horninovým materiálem o průměru zrn převážně menším než 0,2 mm. Humolity rozdělujeme na rašeliny, slatiny, slatinné zeminy. Bahna dělíme na prostá bahna, bahna vřídelní a bahna sirná. (Přerovský, 1957)

6 Lázně historické a současné na Moravě a ve Slezsku

6.1 Lázně v roce 1920 na Moravě a ve Slezsku

Podle A. Pohoreckého (1920) bylo na území Moravy a Slezska v roce 1920 celkem 15 lázní, z nichž nejvýznamnější byly Luhačovice, Cukmantl, Darkov, Frývaldov, Jánské koupele, Karlův Pramen, Kostelec u Štípy, Dolní Lipová, Velké Losiny, Moravské Teplice, Ondřejov, Rožnov pod Radhoštěm, Slatinice, Šaratice a Tišnov u Brna.

V současné době má statut lázeňského místa nebo lázní pouze 8 z nich, a to Luhačovice, Darkov, Frývaldov (Jeseník), Karlův Pramen (Karlova Studánka), Dolní Lipová (Lipová Lázně), Losiň Velký (Velké Losiny), Moravské Teplice (Teplice nad Bečvou) a Slatinice.

Statut lázní měly v roce 1920 **Luhačovice** v chráněném údolí Beskyd. Mezi léčebné prameny v lázních náleží 5 alkalicko-muriatických kyselých a sirtový pramen k léčbě pitné, koupelemi i kloktáním a inhalacemi. Byly řazeny mezi slatinné lázně v té době s „moderním inhalatoriem se dvěma pneumatickými komorami, kde se léčily chronické katary dýchadel, bronchitida s hojnou expektorací, kyselá katary žaludeční, vleká překrvení jater, žlučové a ledvinové kaménky, choroby výměny látek (cukrovka, dna, otylost), vleká slabost svalů srdečního a choroby cév, chronické kožní choroby (psoriasis, chronické ekzémy) a některé choroby ženské“ (Pohorecký, 1920).

Mezi významné lokality patřil ve 20. letech 20. století také **Darkov**, charakterizovaný jako lázeňské místo „v rovinném parku při úpatí Beskyd, o okrese Fryšták“ (Pohorecký, 1920). V té době se v areálu lázní nacházely skupiny lázeňských budov a nový léčebný dům, léčebnými prostředky v té době byly 2 prameny bromojodové rappy pro léčbu pitnou, koupelemi, inhalacemi a vodoléčba. Léčí se zde torpidní formy příjice, křivice, struma, chronické kožní choroby (ekzémy a lupus), revmatismus, neurozy a zkratnění tepen.

Další významnou lázeňskou lokalitou byl v té době také **Frývaldov** (dnes Jeseník), který leží v chráněné krajinné oblasti na okraji rozsáhlých lesů na „svahu Sudet“. Nacházely se tu Priessnitzovy léčebny, které tvořilo 12 budov a sanatorium, léčilo se vodoléčbou mechanoterapií a elektroterapií a psychoterapií. V té době to byly lázně uhličitě, vzdušné a sluneční. Byli přijímáni pacienti s chorobami nervů, dýchacích ústrojů, s chorobami výměny látek a s revmatismem.

Mezi 8 lázní, které fungují dodnes, patří také **Karlův Pramen** (Karlova Studánka), lázeňské kolonie v okrese Bruntál v „úzkém zalesněném a dobře chráněném údolí Bílé Opavy“. Lázeňskými prostředky tu jsou 3 železito-zemité kyselky k léčbě pitné, koupelemi, vodoléčbě a inhalacemi. Léčí se zde chudokrevnost, choroby nervové a rekonvalescence.

Podle Pohoreckého (1920) je obec **Dolní Lipová** (Lipová Lázně) vesnice v okrese „frývaldovském, v olesněné krajině“, ve které se nachází dietetické sanatorium Schrotovo pro vegetariánskou a odtučňovací dietu a také vodoléčba. Léčí se zde revmatismus, dna, otylost a cukrovka.

Lázeňským místem ve 20. letech 20. století byl také **Losiň Velký** (Velké Losiny) ležící na severní Moravě v okrese Šumperk, v chráněném lesním údolí. Lázně jsou rozprostřeny v 5 lázeňských budovách a četných soukromých vilách. Je zde léčebný ústav Tesstal. Léčebnými prostředky jsou 2 sírné teplice k léčbě koupelemi a 2 sírné prameny k léčbě pitné. Mimo to se nachází v lázeňském domě vodoléčba, lázně slatinné, léčba terénní, výkrm mlékem a keřem. Je zde léčena chudokrevnost, choroby dýchadel, cirkulační, nervové a ženské poruchy výměny látek.

Další stále fungující lázně jsou **Moravské Teplice** (Teplice nad Bečvou). Jedná se o lázeňské kolonie v okrese Bruntál, v lesnatém údolí Bečvy. Jsou zde 3 teplé, zemité kyselky k léčbě pitné a k léčbě koupelemi, v lázeňském domě je prováděna elektroléčba. Léčí se zde chronický zánět ledvin, katar měchýře, neurózy a slabost svalů srdečního.

Poslední lázně, o kterých se zmiňuje Pohorecký (1920), a které stále fungují, jsou **Slatinice**, což je vesnice v olomouckém okrese, „pod zalesněným hřebenem Kosíře“. Jsou zde muriaticko-alkalické zemité prameny k léčbě koupelemi, elektroléčba a vodoléčba v lázeňském domě. Léčí se tu revmatismus, neuralgie a choroby kožní a ženské.

Tabulka 1: Historické a současné názvy lázní

Název lázní používaný v roce 1920	Název lázní (obce) v současnosti	Okres
Cukmantl	Zlaté Hory	Jeseník
Darkov	Darkov	Karviná
Dolní Lipová	Lázně Lipová	Jeseník
Frývaldov	Jeseník	Jeseník
Jánské koupele	Jánské koupele	Opava
Karlův Pramen	Karlova Studánka	Bruntál
Kostelec u Štípy	Kostelec u Zlína	Zlín
Luhačovice	Luhačovice	Zlín
Moravské Teplice	Teplice nad Bečvou	Přerov
Ondřejov	Ondřejov	Bruntál
Rožnov pod Radhoštěm	Rožnov pod Radhoštěm	Vsetín
Slatinice	Slatinice	Olomouc
Šaratice	Šaratice	Vyškov
Tišnov u Brna	Tišnov	Brno
Velký Losiň	Velké Losiny	Šumperk

Zdroj: Pohorecký (1920), Janoška (2011)

Dalších 7 lázní svůj statut již ztratilo, ale na místech zůstaly alespoň pozůstatky. Někde stále vyvěrá voda a lidé ji používají. Jinde jsou vrty již zasypány a není jich využíváno.

Podle Pohoreckého (1920) byly v **Cukmantlu** (Zlaté hory), který se nachází ve Slezsku, kolonie moderních sanatorií pro fyzickou léčbu.

Ondřejov se nachází v okrese Bruntál na Moravě, v lesnatém údolí Horní Bystřice. Jsou zde 2 zemito-železité kyselky k léčbě pitné, export a léčba klimatická. Léčí se katar dýchadel, choroby ledvin a měchýře.

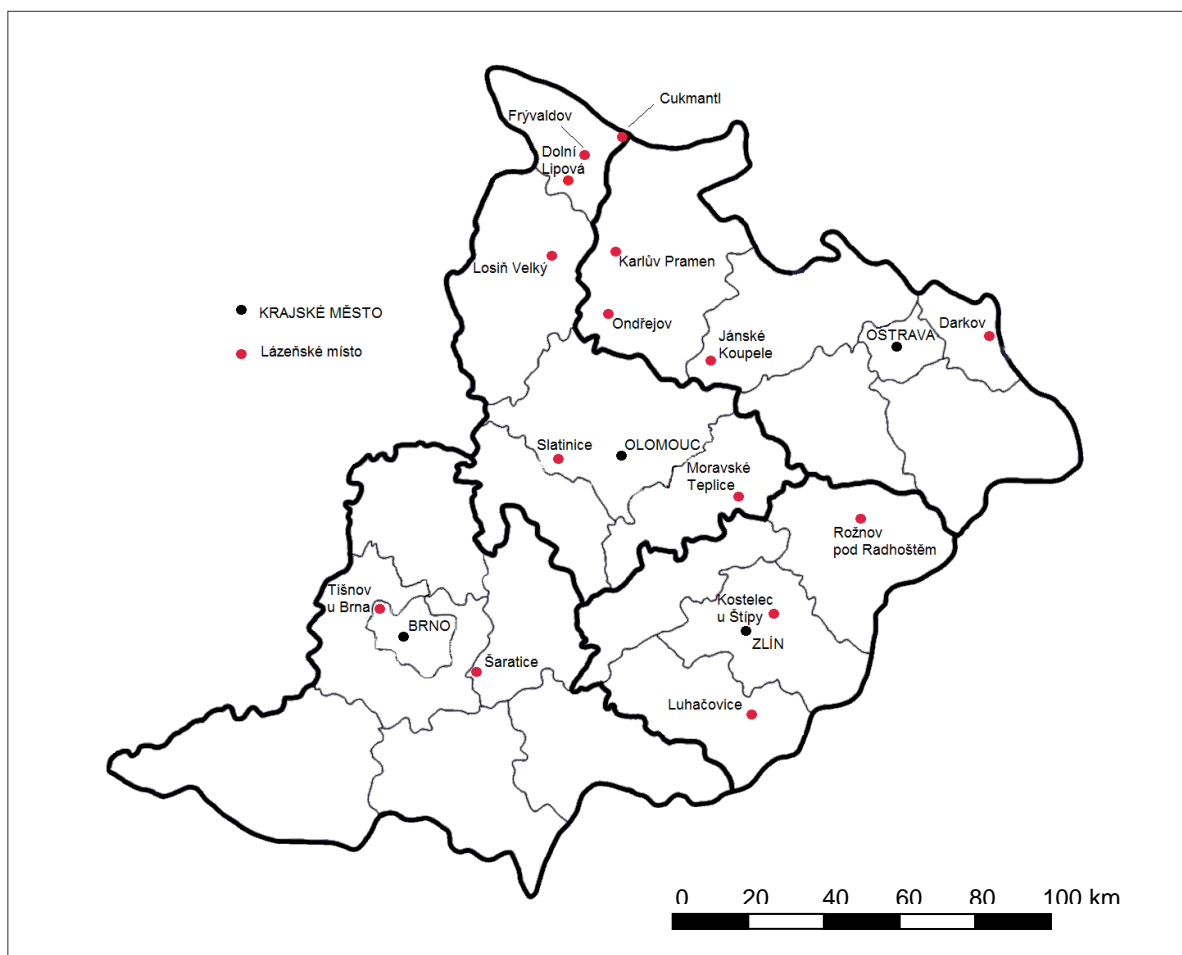
Jako klimatické lázně sloužil i **Rožnov pod Radhoštěm**, město při úpatích Moravských Beskyd, v širokém údolí Bečvy. Klimatická stanice s přírodním parkem a hojnými procházkami, inhalatorium, vodoléčebný ústav, léčba mlékem, keřím a říční koupele. Léčí se zde vleklé katary hrotů plicních, chudokrevnost a rekonvalescence.

Dalším místem je vesnice **Šaratice** v okrese Vyškov na střední Moravě. Nachází se zde hořké prameny, sbírající se ve 29 studních, jejichž voda se pod jménem Šaratica vyváží.

V **Tišnově u Brna** byl v té době moderní vodoléčebný ústav s vlastním parkem. Byly to lázně uhličité a vzdušné, léčilo se rentgenoterapií a léčbou dietní. Také se zde léčí celkové choroby výměny látek. (Pohorecký, 1920)

Mezi lázně 20. let 20. století se řadily i lázně **Jánské koupele**. Jednalo se o skupinu lázeňských budov v opavském okrese v „úzkém lesním údolí Moravice“. Léčebnými prostředky zde byly 3 železito-zemité kyselky, užívané k léčbě pitné, koupelemi, ke kloktání, irigacím a exportu, vodoléčba a elektroléčba. Léčilo se zde onemocnění krevního oběhu, choroby výměny látek, choroby nervové, chudokrevnost a revmatismus.

Mezi další lázně patřil **Kostelec u Štípy** (Kostelec u Zlína), což je vesnice v půvabném údolí Moravských Beskyd. Byly zde 2 sirné prameny k léčbě koupelemi, vodoléčebný ústav a elektroterapie. Byly to lázně uhličité, vzdušné, sluneční a používala se dietoléčba. Indikací je revmatismus, dna, kožní choroby, neuralgie, rekonvalescence a ženské choroby.

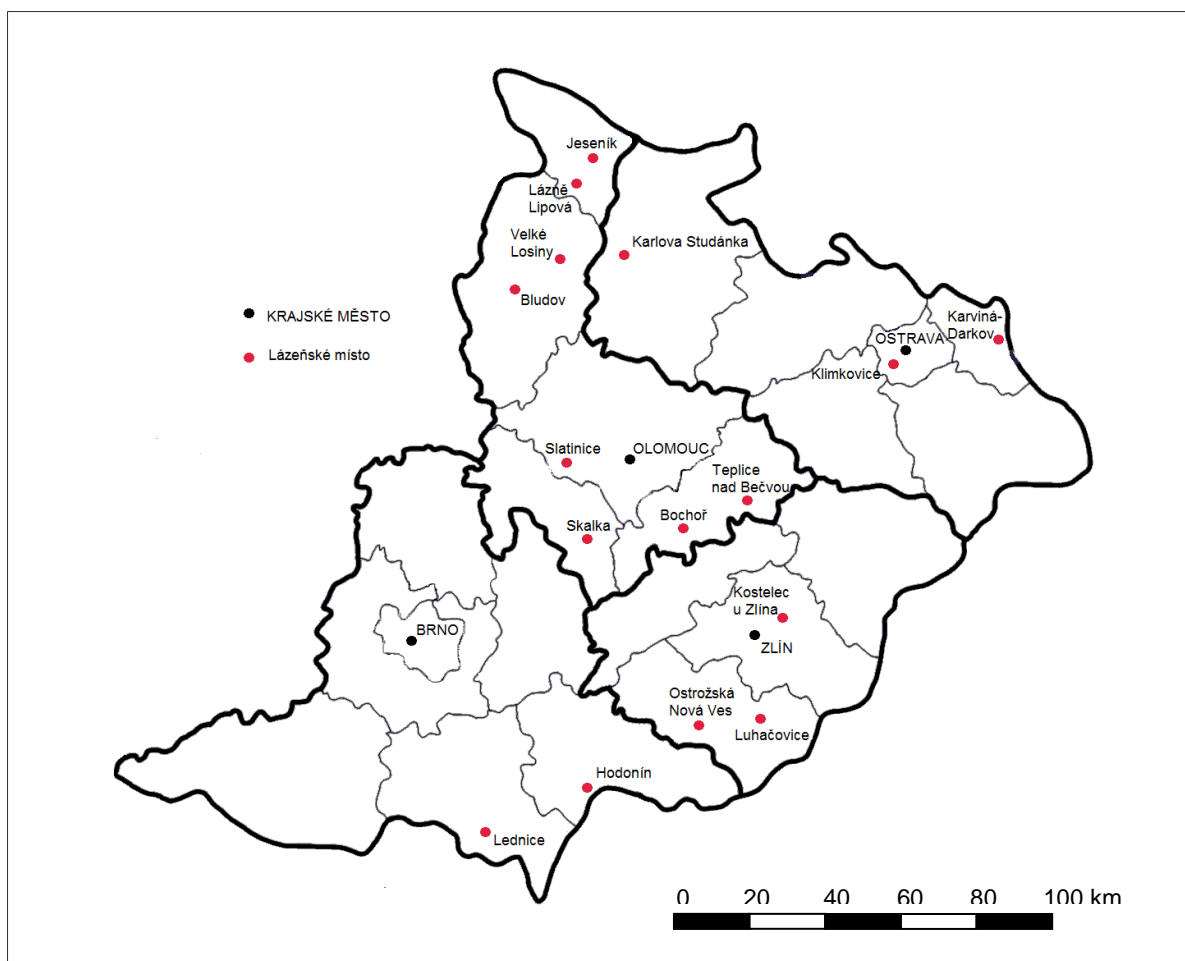

Obrázek 1: Nejvýznamnější lázně na Moravě a ve Slezsku v roce 1920

Statut lázní v **50. letech** nově získala také vesnice Bludov na severní Moravě. Byly zde používány koupele k ambulantní léčbě a dále se tu léčily děti s nemocným srdcem po revmatické horečce. Dále se zde léčí srdeční choroby po akutním revmatismu u dětí ve věku 3-14 let a také nemoci kloubní. (Přerovský, 1957) Dále podle Přerovského (1957) fungovali lázně v Darkově, v Dolní Lipové, v Karlově Studánce, v Kostelci u Gottwaldova, v Lázních Jeseník, v Luhačovicích, v Slatinicích, v Teplicích nad Bečvou a ve Velkých Losinách.

6.2 Současné lázně na Moravě a ve Slezsku minerální prameny na Olomoucku

Podle Janošky (2011) je na Moravě 16 funkčních lázní, mezi nejvýznamnější řadí Bludov, Bochoř. Hodonín, Karlova Studánka. Karviná-Darkov, Klimkovice, Kostelec u Zlína, Lednice, Luhačovice, Ostrožská Nová Ves, Skalka, Slatinice, Teplice nad Bečvou a Velké Losiny. Lázně jsou i Lázně-Lipová a Jeseník, v nichž se používá pouze voda obyčejná, prostá.

Obrázek 2: Nejvýznamnější lázně na Moravě a ve Slezsku v současnosti

Dále se Janoška (2011) zmiňuje o kyselkách. Jmenuje **Ochozskou kyselku**, která vyvěrá v Ochozu u Konice. Je to voda silně mineralizovaná, uhličitá a studená. Pramen kyselky je již léta neudržovaný a zanesený. V místě vývěru občas pobublává oxid uhličitý. Díky tomu, že se kyselka mísí s vodou z potoka, nedá se pít.

Mezi nejznámější kyselky na Moravě patří **Hanácká kyselka**, která vyvěrá v Horních Moštěnicích u Přerova. Je čerpána z několika vrtů různého stáří. Prameny mají názvy Moštěnka a Hanačka. Na kyselku se narazilo roku 1854, kdy se na ni narazilo při hledání uhlí. Hanácká kyselka je vrtána z 60-190 m a vyvěrá také v obci Luková. Plněna je v Brodku u Přerova, kam je dopravována podzemním potrubím.

Těšíkovská kyselka je upravená a lidmi oblíbená minerální voda, která vyvěrá v Bělkovickém údolí. Voda je silně mineralizovaná, uhličitá a železitá a vyvěrá z vrtu hlubokého 63 m.

Janoška (2011) se také zmiňuje o **kyselce v obci Tučín**. Jedná se o teplou, slabou kyselku, její teplota dosahuje 21 °C. Tučínská teplá minerální voda se využívá již od roku 1940 k napájení koupaliště, které bylo vybudováno v odtěžené části travertinové kupy.

7 Vybrané lokality zaniklých lázní na Olomoucku

V této kapitole je pozornost věnována dvěma lokalitám zaniklých lázeňských míst na Olomoucku, jedná se o lokalitu zaniklých lázní v Chropyni a Kralicích na Hané. K práci je připojeno i dotazníkové šetření.

7.1 Chropyně a Kralice na Hané

Mezi lety 1939-1942 byly v **Chropyni** prováděny hlubinné vrty. Bylo objeveno několik minerálních pramenů, z nichž jeden vyrazil z hloubky 360 m velkým tlakem na povrch. Po rozboru vody bylo zjištěno, že kromě minerálních solí je voda bohatá na jod a plynný metan. Dále obsahuje brom, lithium, kyselinu boritou aj. Díky svému prosycení různými plyny, ale především metanem, se stal tento pramen jediným svého druhu v Evropě. V roce 1944 byla postavena dřevěná koupelna ke zjištění léčivých účinků vody. Výsledky byly překvapivé hlavně při léčení revmatických chorob. Bylo rozhodnuto postavit lázně za peníze občanů. V následujících letech byly postaveny lázně, které měly 12 koupelen s příslušnými masážními místnostmi a odpočívárnou, jejichž kapacita byla až 300 pacientů denně. Podle dalších šetření bylo zjištěno, že pramen je tak mohutný, že může zásobovat až 100 vanových koupelen. Lázně byly slavnostně otevřeny 28. 6. 1947 za účasti místních, okresních a krajských zástupců a obyvatelstva. (Machalík, Sadyková, 2008) Už v roce 1949 se však lázně potýkaly s krizí, protože technické stránce neodpovídají předpisům a tudíž ze zdravotního hlediska nemohou fungovat jako lázně léčebné a proto byly uzavřeny. Jelikož chropynští radní projevíli o provoz lázní a jejich udržení zájem, byla s Ústředním ředitelstvím sepsána smlouva o provozu lázní jako lázní rekreačních a očistných. Léčilo se zde revma, ischias, křivice, dna, záněty dýchacích cest a nemoci nervové, srdeční a gynekologické. Byl tedy proveden nový rozbor vody s tím výsledkem, že pramen je léčivý a že takových vod je v republice málo a bylo rozhodnuto o postupné rekonstrukci a výstavbě dalších částí lázní. Jelikož se však neustále slibované dotace na výstavbu a tudíž i výstavba sama oddalovaly, došlo k první etapě obnovy a rozšíření lázní až v roce 1958, kdy bylo otevřeno nové oddělení s 9 vanami a bylo rovněž zlepšeno lázeňské prostředí a lázeňské služby, k nimž patřilo i možné ubytování návštěvníků v hotelu Ječmínek. V roce 1976 byla provedena rozsáhlá oprava lázní, neboť se zjistilo, že vlivem koroze potrubí unikala většina vody zpět do podzemí. Byl proveden nový vrt (do hloubky 385 m) a zjistilo se, že nový zdroj má vodu, která svou kvalitou dosahuje kvality vody v Luhačovicích a navíc obsahuje lithium; voda, na rozdíl od Luhačovic, není nasycena

oxidem uhličitým, ale metanem. Po renovaci lázní byla jejich kapacita cca 200 koupelí a 100 masáží denně. V roce 1984 se uvažovalo o zahájení výstavby nových lázní a byla připravena plocha na výstavbu nové vanové části. K realizaci se však nikdy nepřistoupilo, a když v roce 1997 přišla ničivá povodeň, byly lázně totálně zničeny. Od té doby má město neustále zájem o obnovu, resp. o postavení nových lázní. V průběhu období od povodní se vyskytlo již několik zájemců, avšak vždy zůstalo jen u všeobecných informací. Až v roce 2004 se podařilo lázně prodat a byly převedeny na investory. Měly by si zachovat svůj účel - tedy rehabilitace a léčebné pobyty.(Město Chropyně, 2015) Neutěšený stav v okolí minerálního pramenu setrvává dodnes a obnova lázní vypadá zatím nereálně. (Turistika.cz, 2015). Dnes nalezneme v Chropyni pouze vrt Procházku, z něhož vytéká minerální voda, kterou používají místní lidé k pití. (Janoška, 2011)

Již dávno zapomenuté a zbourané jsou malé lázničky v **Kralicích na Hané**. V 70. letech 20. století se v nich podávalo 1260 očistných koupelí za rok. Minerální voda pojmána studnou se před koupelemi ohřívala v kotli. Lázně byli v provozu pouze od května do října o víkendu. (Janoška, 2011)

Průzkum k bakalářské práci probíhal v obci Kralice na Hané. Bylo vypracováno 5 jednoduchých otázek, na které odpovědělo 20 lidí, z toho 12 žen a 8 mužů. Jejich věk se pohyboval mezi 20-85 lety, většina patřila mezi ty starší ročníky. Skoro všichni dotazováni byli místní. Výjimkou byla žena, která pocházela ze sousední vesnice. Otázky jsou vyhodnocovány buď slovně, tabulkou nebo grafem.

Dotazníkové šetření v Kralicích na Hané

Otázka č. 1 zněla, zda lidé vědí, že se na území obce nacházejí minerální prameny.

Tabulka 2: Odpovědi na otázku č. 1

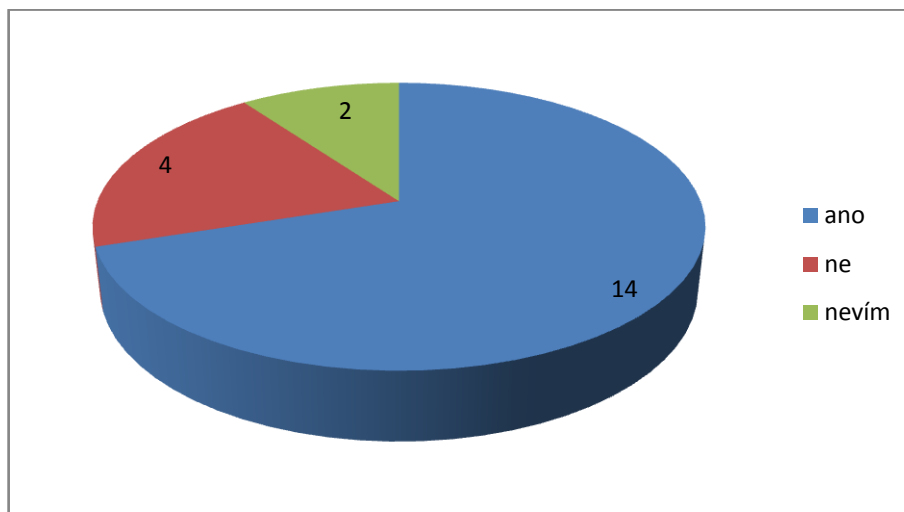
Víte, že jsou na území obce minerální prameny?	ano	14	Víte, kde konkrétně jsou?	ano	10
				ne	4
	ne	6	Slyšeli jste o nich alespoň?	ano	2
				ne	4

První otázka byla zaměřena na to, zda lidé o zdejších minerálních pramenu vědí. Z odpovědí vyplývá, že většina ano. Musíme však konstatovat, že tak odpověděly především starší ročníky. Lidé ve vesnici mají lázně zafixované hlavně jako se jménem části obce, ulice a také místní hospody. Byly poskytnuty i rozsáhlejší komentáře od starousedlíků o historii či majitelích. Ve vesnici se kdysi pořádaly průvody či akce spojené s lázeňstvím. Prováděly se zde koupele ve velkých vanách. Lidé uváděli, že voda měla červenou barvu. Také nám bylo řečeno, že místní voda byla dobrá na léčení pohybových problémů. Při této odpovědi jeden muž odpověděl velmi komicky. Tvrdil, že: „lázně ani minerální prameny tu nejsou a nikdy nebyly, jsou to pouze výmysly a pramen, který vyvěral, byl obyčejnou vodou“.

Otázka č. 2. Víte, že Kralice na Hané měly kdysi statut lázeňského místa?

Na tuto otázku kladně odpovědělo 45 % dotazovaných, zbylí odpověděli záporně. Při doplňující otázce, kdy tomu bylo, odpovídali „kdysi dávno“. Několik lidí znalo přibližnou dobu působení lázní, ale jejich odpovědi se lišily - někteří uváděli před třiceti lety, jiní před padesáti lety.

Na **otázku č. 3** „zda si lidé myslí, že by bylo pro obec výhodné usilovat o obnovení statutu lázeňského místa“ se názory lišily.

Obrázek 3: Číselné a grafické vyjádření na otázku č. 3

Při kladných odpovědích lidé udávali důvod, proč lázeňský statut obnovit. Jejich odpovědi se většinou shodovaly. Uváděli, že by to vesnici dodalo na prestiži, zvýšila by se publicita. Při větším počtu návštěvníků by se zlepšil cestovní ruch, čímž by vesnice získala více finančních prostředků. Někteří dotázaní uvedli, že by to vesnici přidalo na prestiži a dodávali, že nikde v okolí nic podobného není. Dodejme, že v okolí se nachází lázeňské místo Skalka, ke kterému je však z Kralic špatné dopravní spojení. Menší část dotázaných na tuto otázku odpovědělo i záporně. Jako důvod uváděli, že bývalé lázeňské domy a prostory změnilo majitele. Ti majetek prodali dále, a tak by pro obnovu lázní ve vesnici nebyly prostory a zájemci by neměli možnost ubytování. Zbytek respondentů nevěděl nebo nejevil zájem.

Otázka č. 4: Jaké si myslíte, že mají lázeňská místa výhody?

Při této otázce se odpovědi většinou shodovaly s předchozí doplňující otázkou. Lázeňská místa jsou pro lidi důležitá kvůli zdraví, přinášejí danému místu větší prestiž a rostou cestovní ruch. Další výhodou je získání finančních prostředků pro obec.

Na **otázku č. 5** „využíváte vy nebo někdo v rodině zdroj na území obce“ bylo kladně odpovězeno pouze jednou. Starší pán uvedl, že se asi před 60 lety chodíval koupat. Místní občané uváděli, že spíše navštěvují nedaleké lázně ve Skalce nebo mají zkušenost s většími lázněmi v republice.

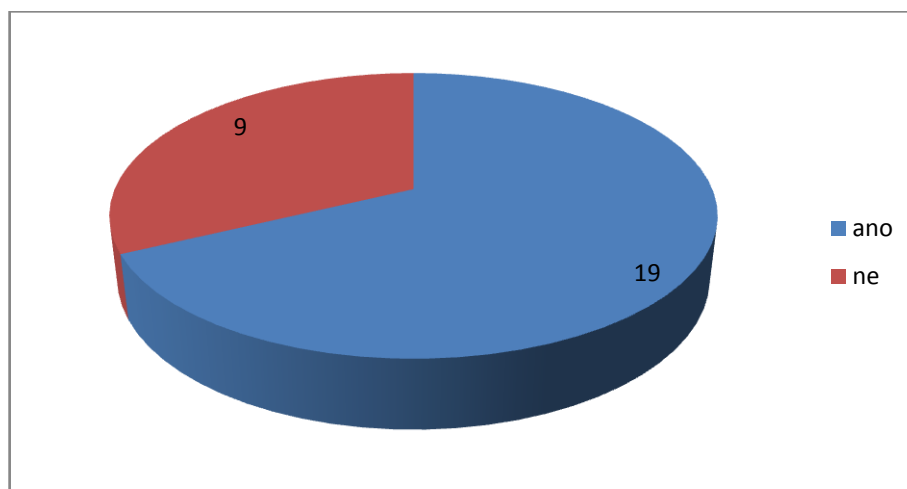
Dotazníkové šetření v Chropyni

Druhý dotazníkový průzkum probíhal v Chropyni. Počet otázek byl shodný s dotazníkem v Kralicích na Hané. Na šetření se podílelo 28 lidí, z toho 19 žen a 9 mužů. Věkové rozpětí bylo rozličné, a to od 16 let do 75 let. 22 dotazovaných bylo místních, zbylých 6 vesnici a její okolí dobře znalo. Nemístní byli buď z blízkého okolí (cyklisté), nebo ve vesnici vyrůstali a právě v dobu dotazování byli na návštěvě u rodiny.

Otázka č. 1: „Víte, že jsou na území obce minerální prameny“?

Na tuto otázku odpovědělo kladně celých 100 % dotazovaných. O pramenech měli všichni přehled a také všichni dokázali určit místo, kde se prameny nacházejí. Minerální voda vyvěrá ze studně, která je na kraji obce v bývalém prostranství lázní. Druhý pramen je neudržován a téměř nedostupný, protože je zarostlý a ani místní nevěděli, ve kterých místech se přesně nachází. Minerální prameny by měly být i v místním rybníku.

Při **otázce č. 2**: „zda lidé vědí, že Chropyně měla statut lázeňského místa“ už odpovědi stoprocentní nebyly. O statutu lázní vědělo 19 dotazovaných, zbylých 9 odpovědělo záporně.

Obrázek 4: Číselné a grafické vyjádření k otázce č. 2

Při kladné odpovědi byla lidem kladena další rozvíjející otázka a to, jestli vědí přibližně, kdy statut lázní fungoval. Odpovědi se časově lišily.

Tabulka 3: Odpovědi na doplňující otázku.

Kdy měla Chropyně lázeňský statut?	před rokem 1997	50. léta 20. století	před rokem 1968	nevím
		7	4	2

Většina lidí nedokázala přesně vymežit funkční období lázní, ale skoro všichni správně určili, kdy lázně zanikly. Jedna dotazovaná paní dokonce věděla, kdy byly prováděny na území obce první vrty.

Většina dotazovaných odpověděla kladně na **otázku č. 3**: „Myslíte si, že by bylo pro obec výhodné, aby usilovala o obnovení statutu lázeňského místa?“ Jako důvod udávali léčivou sílu pramene, který se dá přirovnat k pramenům, které vyvěrají v Luhačovicích. Místní lidé si myslí, že zastupitelstvo města investuje raději do šterkovny a spalovny a o lázně se nezajímá. Zdejší občané o blahodárných účincích pramene vědí a mrzí je, že se o ně nikdo nestará. Pouze dva lidé odpověděli záporně, protože si myslí, že by bylo vhodnější investovat pouze do okolí pramene, který stále vyvěrá a je neudržovaný.

Otázka č. 4: Jaké výhody si myslíte, že mají lázeňská místa?

Odpovědi byli většinou stejné jako v Kralicích na Hané. Uváděli, že tyto místa mají léčivé účinky, jsou vhodné tedy pro lidi, kteří mají zdravotní problémy. Mezi další výhody patří zvýšení cestovního ruchu, větší příliv turistů pro danou oblast. Uvádějí, že o daná místa je více pečováno, je tam větší klid a návštěvníkům nehrozí žádná újma na zdraví. Místům, kde se lázně nachází, to přináší větší prestiž, větší finanční obnos a celkově je místo zviditelněno.

Otázka č. 5: Využíváte vy nebo někdo v rodině zdroj na území obce?

26 z celkového počtu 28 dotazovaných zdroj využívá a jsou s vodou spokojeni. Vodu si chodí čerpat ze studny i obyvatelé okolních vesnic (v době dotazování to byli cyklisté ze sousední vesnice). Místní obyvatelé jsou s vodou spokojeni a je využívána i mladými rodinami s dětmi. 2 odpovědi byli záporné, a to od lidí, kteří ve vesnici nežijí.

8 Lázně Bochoř

Lázně Bochoř leží v úrodné rovině Malé Hané, asi 5 km od města Přerova. I přes své prokazatelně pozitivní výsledky u nemocí pohybového ústrojí a revmatického onemocnění nejsou v kategorii lázní léčebných s lékařským dozorem. (Střední Morava, 2009-2015) Bochořské lázně jsou v současné době vedeny pouze jako lázně očištného charakteru. Místní lázně patří k nejstarším lázeňským místům na Moravě. Pro svou příbuznou lékařskou indikaci bývaly přirovnány ke slovenským Piešťanům a podle nich také přezdívány jako „Moravské Pišťany“. Sírnatou-železitou bochořskou vodu předepisovali v minulosti lékaři revmatismu, ischiasu, bledničce, chudokrevnosti, doporučovala se při nemocech žaludku a u nemoci ženských. (Janoška, 2011)

Stanislav Lapčík (1994) uvádí, že historické počátky lázní jsou neznámé a lze předpokládat, že lidé využívali přirozeně k běžnému užitku vyvěrající léčivý pramen, aniž o jeho zdravotním působení více věděli. Kyselka neboli kvasná voda, sloužila namísto zákvasu k rozdělování těsta. Podle vlastních receptur, které se dědily z pokolení na pokolení, přicházeli obyvatelé na léčivé účinky vody a zprávy o ní se počaly šířit krajem. Poprvé je písemně zachytil ve své Knize o vodách hojitelných neb Teplice moravských, vydané v Olomouci roku 1580, zemský lékař a biskupský ordinarius Tomáš Jordan z Klausenburka. Z jeho zprávy se lze jen domnívat, jestli v té době stálo v obci nějaké lázeňské stavení. V 19. století jsou lázně popisovány jako vkusný dům, v sousedství hostince, který je využíván pro železitou vodu v okolí bydlicími venkovany pro koupel při ochrnutí a při pakostnicových bolestech s dobrým výsledkem. Lázně využívala obec i pro školní vyučování. Poté lázně vyhořely a chřadly až do roku 1898, kdy je koupil Alois Palacký. Díky jemu se podařilo lázně postupně obnovit a zavést lázeňské procedury. Van bylo 21 a koupelí bylo každý den kolem 200. Ubytování se zajišťovalo většinou v soukromí. V letech 1979 až 1981 lázně prošly rekonstrukcí. Po této rekonstrukci zařízení disponuje vedle provozní části, ubytovnou čítající 12 pokojů, léčebnou část tvoří 13 vanových koutů, kde se provádí koupele, zábaly a masáže.

V současnosti jsou lázně majetkem obce Bochoř, ta je odkoupila v roce 2010. Od 1. října 2009 jsou opět v plném provozu včetně ubytování. Rehabilitační služby jsou prováděny pod záštitou MUDr. Ludmily Klöpfer. (Lázně Bochoř, 2015). Bochořské lázně jsou v současné době vedeny pouze jako lázně očištného charakteru. Balneologické zařízení, které je zaměřeno především na lidi s onemocněním kloubů, ale i na nemoci žaludeční a ženské, přesto nemá ani dnes o zájemce nouzi. Léčbu představují koupele ve vodě ze sirnato-

železitého pramene, zábaly a zdravotní masáže. K dispozici je celkem 13 vanových koutů. Pramen má stále vysoce léčivé účinky, avšak není sycen kyslíčnickem uhličitým. Nejedná se tedy o minerálku, ale o jednoduše uhličitou vodu. Vzhledem k působení koupelí na organismus není tato léčba vhodná pro osoby trpící nemocemi srdce a cév. Léčebné zařízení včetně ubytovacích možností je umístěna v hezky udržované patrové budově z 19. století. (Novotný, 2011)

9 Lázně Slatinice

Lázně Slatinice jsou rodinné lázně s dlouholetou tradicí, které se nacházejí 12 km od Olomouce. K léčbě je využíván přírodní léčebný pramen s obsahem sirovodíku. (Lázně Slatinice, 2014)

Historie zdejších lázní sahá až do 16. století. Ve fondech Moravského zemského archivu v Brně nalezneme v listě Albrechta z Konic první doklad o tom, že se zde léčil jistý vladyka Šimon z Nadějova, který byl v roce 1556 písařem zemského menšího práva markrabství moravského a také pro jistou dobu zastával úřad radního písaře v Prostějově. První důkladné vědecké zhodnocení o sirném slatinickém prameni podal v roce 1580 proslulý moravský lékař Tomáš Jordán z Klausenburka ve své knize s názvem *Knihy o vodách hojitelných neb teplících moravských*, která vyšla v českém jazyce. Zmiňuje se zde o položení pramene, o chemickém složení vody a jejích léčebných účincích, které se zvýší, pokud ji nemocní budou užívat k pití teplou, ale nezapomíná ani na užívání vnější – koupele a omývání těla, což také při některých nemocech pomáhá. Ve své práci Jordán zaznamenává, že slatinická sirnatá voda vtéká do potůčku, který se takto barví, takže všechna voda zde je považována za léčivou. Tomáš Jordán se obrací na tehdejší majitele Slatinic, mocný rod pánů z Pernštejna, s velmi naléhavou a pokrokovou výzvou směřující k veřejnému využití pramene, o jehož léčivých účincích nepochybuje. Navrhuje zřídit zde lázně. Jeho snaha však nevyzněla zcela podle jeho plánů – léčivý pramen byl po celé následující 17. století v podstatě stále nevyužíván a zanedbáván. Po jeho smrti se sice ozvali někteří významní muži, ale slatinickému prameni to žádnou změnu nepřineslo. Další návrh zaslal knížeti až hejtman plumlovského panství Martin Schlesiger dne 14. 3. 1685. Kníže na základě této žádosti povolil zřízení lázní. Podle listiny zachovalé ve fondu písemností plumlovského panství tu lázně byly skutečně již v roce 1694 v provozu. Rozhodný obrat nastal ovšem až v roce 1713, kdy byly lázně rozšířeny, a které se staly přínosem i z finanční stránky. V roce 1714 měly lázně již sedm pokojů. Stavba lázní započala v roce 1731, a to přímo u léčivého pramene, kde byly dokonce položeny základy. Stavba byla dokončena až v roce 1733. Lázně připadly plumlovskému panství a byly pronajímány. Nájemců se zde vystřídal mnoho. V druhé polovině 18. století bylo zvykem lázně pronajímat ranhojičům. V této době však lázně upadaly, protože na ně nebyl dostatek financí. Proto se objevily úvahy o tom, lázně zrušit. V roce 1790 byly budovy neudržované, skoro na spadnutí, dodržování čistoty zde nebylo zrovna silnou stránkou a neustálý sirný zápach byl způsobován špatným odtékáním použité vody, která se zde

usazovala. Příliv pacientů pomalu ustal. Proto se kníže rozhodl lázně zrušit, to se ale nelíbilo moravským patriotům, kteří dokonce vydali spis, ve kterém žádali o zachování lázní. Tento spis podepsalo mnoho významných osobností tehdejší doby, počínaje profesory olomoucké univerzity přes členy městské rady až po církevní hodnostáře. Kníže se proto rozhodl lázně zachovat, dokonce na jejich opravu věnoval 3480 zl. Během 19. Století provoz v lázních slavil střídavě úspěchy a neúspěchy. Roku 1801 byla u pramene zřízena pumpa a do lázní zaveden vodovod, čímž se měl zvýšit zájem o pronájem lázní. Ale bohužel prosperita nebyla nijak valná a v roce 1817 se dokonce objevil návrh na přeměnu lázeňské budovy v hostinec a palírnu. Nájemci lázní se objevili zase až v roce 1819. Od tohoto roku si lázně „přehazovali“ mnozí nájemníci až do začátku 20. století, kdy byly lázně řádně opraveny rodinou Josefa Malovaného. Vznikla úplná parní lázeň s místností pro sprchy s bazénem 160 cm hlubokým, 4 m širokým a 6 m dlouhým, vyloženým uvnitř deskami z bílého mramoru. Změnami však prošly všechny části lázní. Za 1. světové války zabrala lázně vojenská správa a umístila zde vojenskou nemocnici. Během válečných let se zde léčilo průměrně 90 až 100 raněných. V roce 1927 byla vystavěna obytná budova pro pacienty. Dále byl rozšířen počet van, bytů, zavedena lázeňská restaurace a železnice do Slatinic. V roce 1931 vznikl nový venkovní bazén, plněný sirnatou vodou, který se doposud těší zájmu veřejnosti v letním období. V této době bylo vyhlášeno ochranné pásmo. V roce 1939 byly lázně rozšířeny a vybaveny zařízením sloužícím pohodlí hostů. V pokojích bylo zřízeno ústřední topení a tekoucí voda. Rovněž byl uveden do provozu nový vodoléčebný ústav. V roce 1943 přinutila německá správa lutínských závodů Sigma majitele lázní k odprodeji. V období protektorátu byly lázně začleněny do jejich majetku. Po válce měl oprávnění k provozu opět lutínský závod, ten o ně, jakožto závod strojírenský, nejevil zájem. Od roku 1949 lázně spadaly pod různá zařízení. Vzhledem k zastaralým rozborům zdejšího minerálního pramene bylo v letech 1970-1975 překročeno k rozsáhlému geologickému průzkumu. Zdrojem pro slatinická zřídla jsou především atmosférické srážky zachycené čelechovickými slepenci, drobami spodního karbonu a devonskými vápenci, které přitékají krasovými dutinami a puklinami do slatinické oblasti. (Kauerová, Koudela, 2000)

V **současné době** nalezneme ve Slatinicích následující prameny: pod sokolovnou (sv. Václav) vyvěrá z hloubky 165 m, „U Zdráhalového“ (sv. Vít) – 150 m, ve mlýně (Zdeněk) – 13.4 m právě zde je umístěn i limnigraf, který zaznamenává pohyb vodní hladiny a záchvěvy zemského povrchu. Dalším pramenem je sv. Ján v hloubce 160 m u koupaliště. Poslední slatinický pramen byl odkryt u ubytovny Hanačka, který je však uzavřen a nepoužíván.

Novým majitelem je od roku 2000 akciová společnost Lázně Slatinice. Jejím úkolem bylo zrekonstruovat a zrekonstruovat zchátralé a nevyhovující prostory. Byla rozšířena kapacita lázeňských míst ze 150 na současných 206. Byl postaven nový lázeňský dům Balnea, pronajata Vila Martin. Jako největší úspěch společnosti lze považovat otevření krytého plaveckého bazénu. V současné době společnost Lázně Slatinice a.s. implementuje nový lázeňský informační systém.

Společnost Lázně Slatinice a.s. se snaží dynamicky rozvíjet a zlepšovat služby nejen pro lázeňské klienty, ale také pro veřejnost z řad starousedlíků. Velice je využívána možnost ambulantní péče a rehabilitace. Široká je nabídka kulturních a společenských akcí jako jsou plesy, taneční večery, hudební a divadelní večery, promenádní koncerty, besedy se zajímavými osobnostmi a mnoho jiných. (Kauerová, Koudela, 2000)

Lázně Slatinice léčí **mnoho nemocí**, příkladem jsou onkologické nemoci, které se léčí sirnými koupelemi, sirnými perličkovými koupelemi, přísadovými koupelemi, vířivými koupelemi, suchými injekcemi atd. Pomáhají také léčit poruchy plodnosti. Při těchto poruchách spolupracují s Gynekologicko-porodnickou klinikou Fakultní nemocnice Brno. Poté nabízejí pobyty po operacích očí nebo očních víček, které provádí renomovaná Oční klinika TANA Olomouc. Dále stojí za zmínku procedury, které bychom měli najít ve většině lázní, a to hydroterapie, masáže a termoterapie, rehabilitace a lymfodrenáže. Léčí také nemoci nervové, nemoci kožní (lupénku, atopický ekzém, akné, ...), nemoci pohybového ústrojí a pro muže nabízejí léčebné pobyty po operaci prostaty. Dále jsou v nabídce pobyty pro snížení nadváhy. (Lázně Slatinice, 2014)

Lázně Slatinice jsou moderní a dynamické lázeňské zařízení zaměřené nejen pro léčebné pobyty s komplexní, příspěvkovou nebo plně hrazenou péčí, ale i na pobyty hotelového typu. Hostům je nabízeno **ubytování** v několika lázeňských domech: Balnea (moderní hotel po rekonstrukci v roce 2014, k dispozici jsou pokoje s balkóny, apartmá, balneoprovoz, tělocvična, bazén s whirlpoolem, doplňkové služby, restaurace a letní terasa), Hanačka (dům hotelového typu poskytuje klidné ubytování v pokojích s vlastním

příslušenstvím, k dispozici je společenská místnost s televizí), Mánes a v Penzionu Majorka (k dispozici je zde společenská místnost s pekárnou, privátní balneo a venkovní posezení, ubytování je možno nabídnout rovněž v exkluzivním apartmánu). (Lázně Slatinice, 2014)

Stravování je nabízeno v ubytovacích zařízeních a také v restauracích. V rámci ubytování je na výběr z těchto možností. Snídaně – zesílená kontinentální s ohledem na správné zásady stravování včetně pitného režimu. Obědy a večeře - výběr ze 2 menu. K jídlům je vždy podávána šťáva nebo vlažný čaj. Stravovací služby zahrnují poradenství nutriční terapeutky a jsou k dispozici všem hostům, kteří jsou v Lázních Slatinice ubytováni. Dále se mohou poskytovat i různé diety – bezlepkové, atd. (Lázně Slatinice, 2014)

Slatinický **lázeňský pramen** je přírodní, středně mineralizovaná voda se zvýšeným obsahem sulfidické síry. Jedná se o alkalickou, čirou, chladnou minerálku, bez sedimentu se sirovočísíkových pachem. Má významný léčebný účinek na lidský organismus a to jak při vnitřním užívání, tak při vnější balneaci (koupele, zábaly apod.).

Hlavní léčivé účinky:

1) Vnitřní balneace

- Vliv na trávicí soustavu: neutralizuje žaludeční kyselinu, má mukolytický účinek (rozpuští a zředí hlen nebo podporuje tvorbu řídkého hlenu), má protizánětlivý účinek, stimuluje žaludeční sekrece (žaludeční šťávy) a tím podporuje zažívání a naopak také útlum žaludeční sekrece při podání minerální vody 60 minut před jídlem.
- Vliv na látkovou výměnu: zvyšuje alkalickou rezervu krve a tkání, což je velmi důležité pro udržení správně hladiny pH krve a tím celé rovnováhy organismu, pozitivně ovlivňuje citlivost tkání na inzulín, snižuje hladinu cukru v krvi a zvyšuje ukládání glykogenu v játrech, tím zlepšuje možnosti organismu pro fyzický výkon.
- Vliv na ledviny a cesty močové: posunuje pH moče k alkalické straně, snižuje tvorbu sekretů, výtoků a krvácení u zánětů vývodných cest močových, má dobrý vliv na motilitu (hybnou funkci) močovodu při močových kamenech, funkčních poruch vylučování moči, má močopudný efekt.
- Volný oxid uhličitý dále snižuje citlivost chuťových receptorů v ústech, resorbuje se žaludeční sliznicí, kde zvyšuje sekreci žaludeční šťávy a stimuluje hybnost žaludku a zrychluje střevní peristaltiku (pohyb střev při trávení).

Hlavními indikacemi pitné léčby minerálními vodami jsou nemoci zažívacího traktu (funkční onemocnění žaludku a horní části střeva, vředová choroba, střevní choroba, střevní porucha trávení a divertikulóza střev což je vychlípenina na střevních stěnách. Indikací jsou také poruchy látkové výměny (podpůrná léčba u cukrovky, dny, obezity a nemoci ledvin a močových cest (recidivující chronické záněty cest močových, stavy po urologických operacích a prevence močových kamenů).

2) Vnější balneace

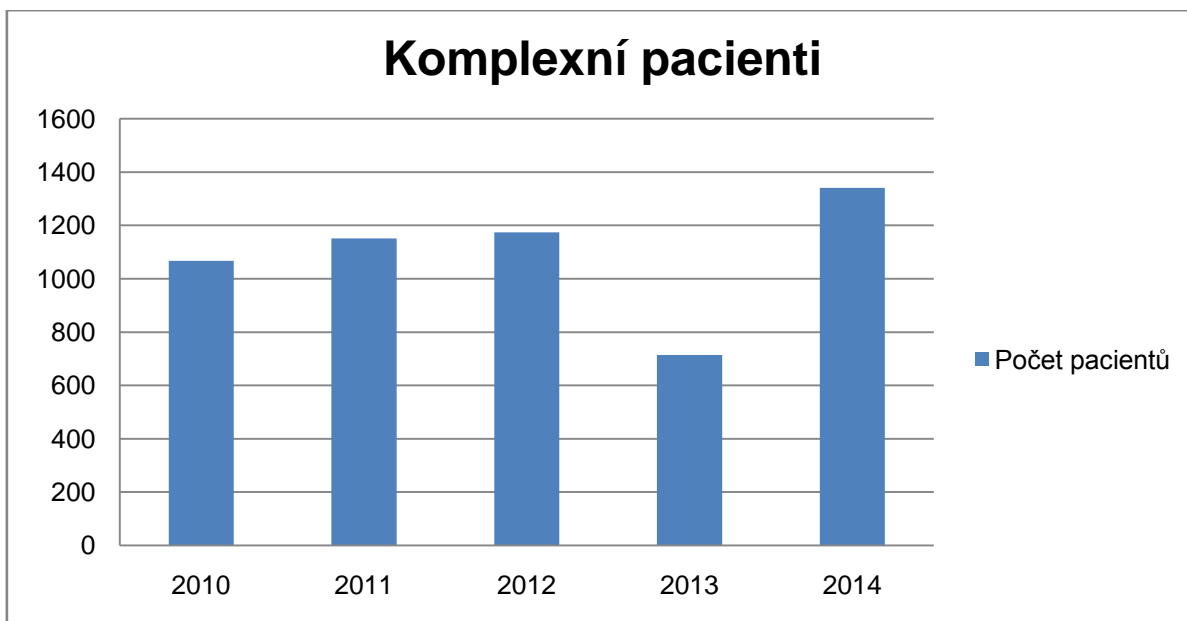
- Slatinická minerální voda je pro obsah sulfidické síry velmi vhodná pro zevní balzaci v podobě koupelí.
- Zevní užití minerálních vod jsou doporučena pro kardiologická onemocnění, onemocnění pohybového aparátu a metabolická onemocnění, obezitu. (Lázně Slatinice, 2015)

Komplexní pacienti jsou ti, kterým pojišťovna platí vše. Tento pobyt se dá nazvat klasickými lázněmi. Pacienti v lázních obvykle stráví 3-4 týdny.

Tabulka 4: Počet komplexních pacientů

měsíc	2010	2011	2012	2013	2014
leden	65	56	81	51	65
únor	47	49	65	45	60
březen	82	69	88	36	56
duben	59	91	109	62	82
květen	68	125	146	60	98
červen	76	136	130	80	137
červenec	127	127	125	69	145
srpen	189	157	137	96	157
září	169	130	90	84	190
říjen	132	135	116	72	175
listopad	53	76	87	58	176
prosinec	0	0	0	1	-
celkem	1 067	1 151	1 174	714	1 341

Zdroj: Statistické údaje lázní Slatinice, 2015

Obrázek 5: Srovnání počtů komplexních pacientů

V grafu vidíme pokles v roce 2013, kdy byla tzv. „lázeňská krize“. V tomto roce klesl počet pacientů zhruba o 15 % především kvůli propadu léčení, které plně hradí pojišťovny. Důvodem je úhradová přihláška, ve které ministerstvo zdravotnictví v říjnu 2012 drasticky omezilo délku pobytu hrazených plně nebo částečně pojišťovnami. (Lidovky.cz, 2014)

Příspěvkoví ubytovaní jsou typičtí tím, že pacientům platí pojišťovna jen léčeni a procedury. Ubytování si platí sami.

Tabulka 5: Počet pacientů příspěvkoví ubytovaní

měsíc	2010	2011	2012	2013	2014
leden	0	1	3	0	2
únor	1	1	2	0	0
březen	2	0	2	3	2
duben	1	5	3	1	3
květen	0	6	6	2	6
červen	3	5	7	3	1
červenec	1	5	8	8	2
srpen	3	7	6	9	5
září	7	9	12	4	10
říjen	5	1	5	5	4
listopad	0	5	2	5	1
prosinec	0	0	0	0	-
celkem	23	45	56	40	36

Zdroj: Statistické údaje lázní Slatinice, 2015

V této tabulce můžeme vidět jen velmi malé množství pacientů. Ubytování si k zaplacenému léčení a procedurám pojišťovnou, zaplatí jen pár lidí. Ti, kteří jsou z blízkého okolí raději na léčení a procedury dojíždějí.

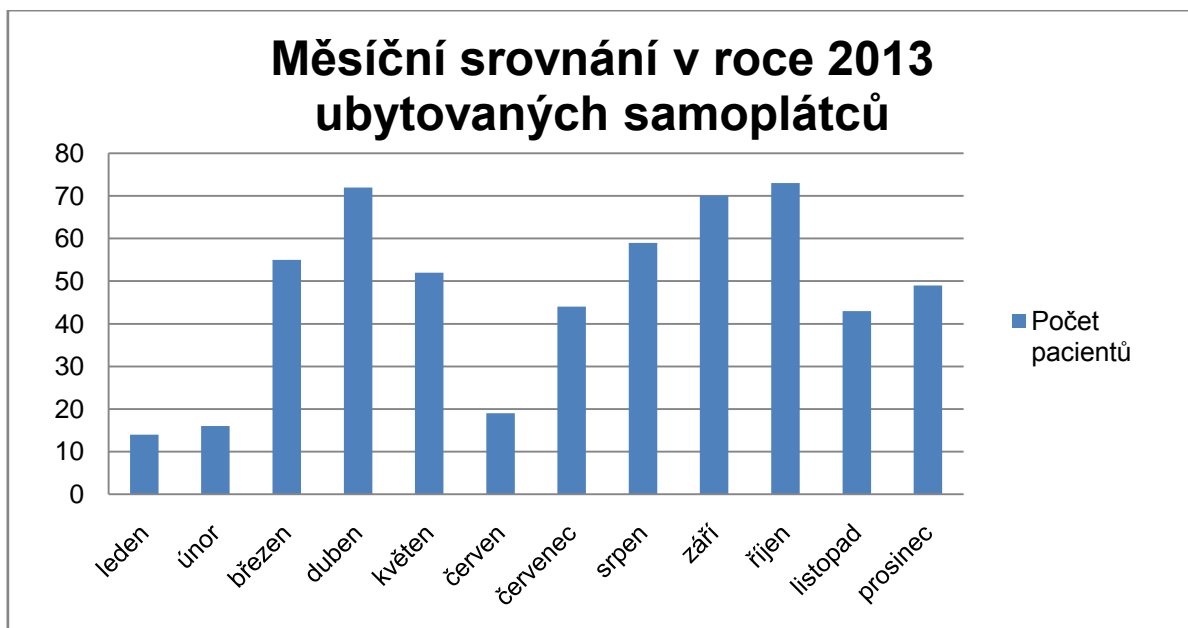
Samoplátci ubytování je název pro pacienty, kteří si platí vše sami. Pobyty jsou to obvykle na dobu 3-5 dní, maximálně týden. Jsou zde započítána i např. školení firem, kdy si firmy objednávají ubytování a prostory. Nemusí to tedy vždy souviset s lázeňskými procedurami.

Tabulka 6: Počet samoplátců ubytování

měsíc	2010	2011	2012	2013	2014
leden	13	25	20	14	17
únor	28	53	34	16	47
březen	21	34	48	55	65
duben	15	29	51	72	132
květen	25	35	57	52	118
červen	18	27	32	19	53
červenec	16	43	37	44	65
srpen	31	47	55	59	296
září	24	41	54	70	303
říjen	43	42	59	73	360
listopad	23	44	36	43	260
prosinec	6	51	71	49	-
celkem	263	471	554	566	1 716

Zdroj: Statistické údaje lázní Slatinice, 2015

Obrázek 6: Měsíční srovnání ubytovaných samoplátců, 2013

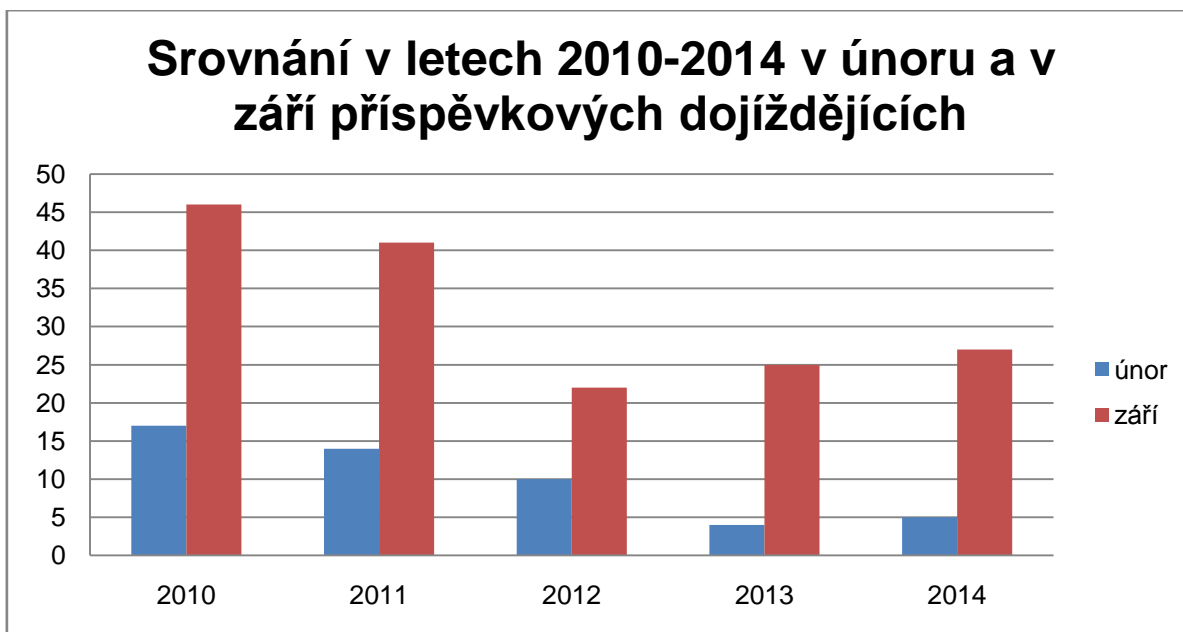
V tomto grafu vidíme, že počty samoplátců během roku kolísají. Lázně jsou navštěvovány převážně na jaře a na podzim díky cenově zvýhodněným pobytům, které jsou v hlavní lázeňské sezóně červen-srpen vyšší.

Od příspěvkových ubytovaných se **příspěvkoví dojíždějící** odlišují tím, že si do lázní sami dojíždějí. Pojišťovna jim platí jen léčení a procedury. Nevyužívají tedy ubytování.

Tabulka 7: Počet příspěvkových dojíždějících

měsíc	2010	2011	2012	2013	2014
leden	12	11	16	3	4
únor	17	14	10	4	5
březen	26	30	12	8	12
duben	28	17	22	6	13
květen	18	42	27	8	15
červen	27	24	38	7	22
červenec	40	36	28	18	21
srpen	35	27	21	15	6
září	46	41	22	25	27
říjen	27	37	23	17	21
listopad	33	27	12	14	7
prosinec	0	0	0	0	-
celkem	309	306	231	125	153

Zdroj: Statistické údaje lázní Slatinice, 2015

Obrázek 7: Srovnání v letech 2010-2014 v únoru a v září příspěvkových dojíždějících

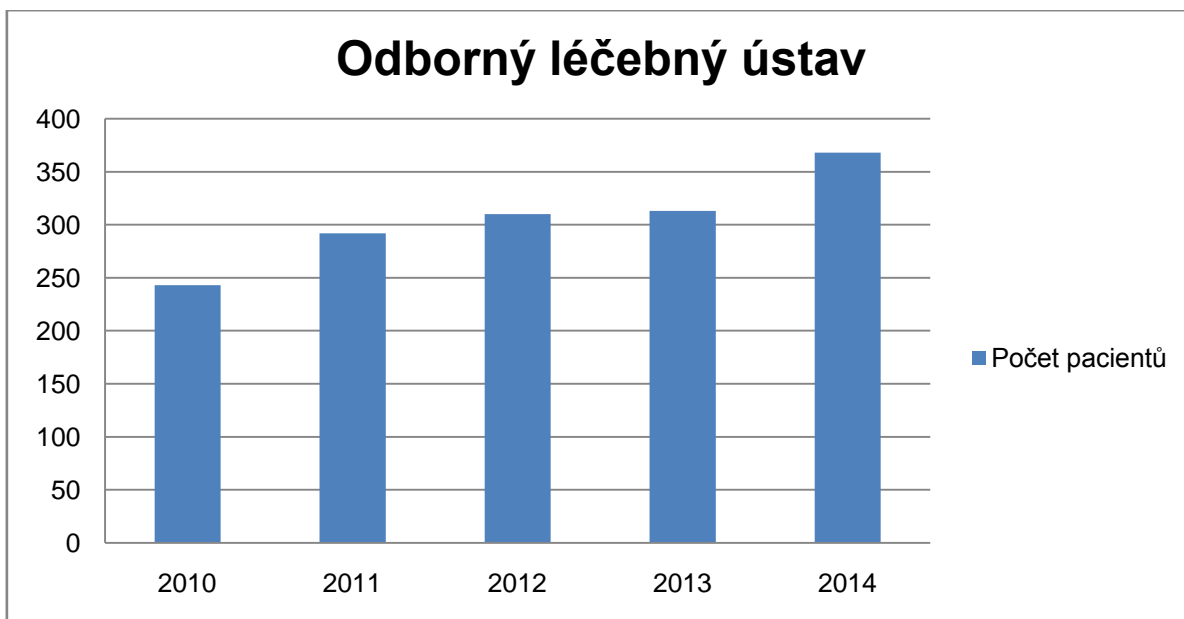
V grafu jsou srovnány měsíce únor a září, z kterého vyplývá, že návštěvnost příspěvkových dojíždějících v září silně převyšuje únor. Na tento fakt, dle mého názoru, má vliv prostředí, ve kterém se lázně vyskytují a to proto, že v únoru nelze naplno využít krásnou přírodu a okolí, což září nabízí v plné míře.

OLÚ (odborný léčebných ústav), jsou pacienti po operacích z nemocnic.

Tabulka 8: Počet OLÚ

měsíc	2010	2011	2012	2013	2014
leden	19	34	38	22	31
únor	24	24	29	31	25
březen	14	26	31	24	41
duben	23	28	27	28	24
květen	20	25	24	29	36
červen	22	25	31	31	36
červenec	21	20	20	26	29
srpen	16	17	16	20	31
září	23	34	26	32	40
říjen	27	27	25	27	41
listopad	28	19	37	34	34
prosinec	6	13	6	9	-
celkem	243	292	310	313	368

Zdroj: Statistické údaje lázní Slatinice, 2015

Obrázek 8: Srovnání pacientů odborného léčebného ústavu

Z grafu vyplývá, že léčebná péče v lázních se těší stále větší oblibě u pooperačních pacientů. Toto může být způsobeno širší nabídkou v oblasti ubytování i lékařské odborné péče.

10 Závěr

Cílem práce byla charakteristika minerálních pramenů, které vyvěrají na Olomoucku a s tím souvisejícího lázeňství. Na Olomoucku (a potažmo celé Moravě) se nachází spousta míst, na kterých byly objeveny vody s léčivými účinky. Téma minerální prameny a lázeňství je v České republice ukotveno v legislativním řádu, tudíž musela být věnována pozornost i danému zákonu. Je to zákon č. 164/2001 Sb. ze dne 13. dubna 2011 o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázní a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon).

Ve 20. letech 20. století bylo na území Moravy a Slezska v roce 1920 celkem 15 lázní, z nichž nejvýznamnější byly Luhačovice, Cukmantl, Darkov, Frývaldov, Jánské koupele, Karlův Pramen, Kostelec u Štípy, Dolní Lipová, Losiň Velký, Moravské Teplice, Ondřejov, Rožnov pod Radhoštěm, Slatinice, Šaratice a Tišnov u Brna. V současné době má statut lázeňského místa nebo lázní pouze 8 z nich, a to Luhačovice, Darkov, Frývaldov (Jeseník), Karlův Pramen (Karlova Studánka), Dolní Lipová (Lipová Lázně), Losiň Velký (Velké Losiny), Moravské Teplice (Teplice nad Bečvou) a Slatinice.

Ze zaniklých lázeňských míst je v práci věnována pozornost lokalitě Chropyně, kde byly mezi lety 1939-1942 prováděny hlubinné vrty, při kterých bylo objeveno několik minerálních pramenů jako základ budoucí existence lázní, která však neměla dlouhého trvání. Již v roce 1949 se lázně potýkaly s krizí, protože technické stránce neodpovídají předpisům a tudíž ze zdravotního hlediska nemohou fungovat jako lázně léčebné a proto byly uzavřeny. Z realizovaného dotazníkového šetření vyplynulo, že všichni dotazovaní vědí o existenci pramenů v Chropyni, ale časově zařadit nedokázali.

Druhým zaniklým lázeňským místem, které je v práci popsáno, je obec Kralice na Hané. Tady jsou lázně již dávno zapomenuté a zbourané, avšak ještě v 70. letech 20. století se zde podávaly očistné koupele. Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že 2/3 dotázaných o existenci pramene ví, je ale možné, že si tenhle fakt spojují spíše a názvem části obce.

Z celkového šetření vyplývá, že většina dotazovaných o dané tématice ví a není jim to lhostejné. Jelikož se většinou jednalo o místní obyvatele, měli k tématu lázeňství zajímavé názory. Dotazovanými bylo uvedeno, že by měli zájem o obnovení statutu lázeňského místa. Zároveň si uvědomovali, že se nejednalo o jednoduchou záležitost. Z odpovědí bylo zřejmé,

že si občané uvědomovali výhody lázeňských míst a také výhody toho, co by jejich vesnici přinesl statut lázní.

Z existujících lázní byla pozornost věnována lázním Slatinice, jejichž historie sahá až do 16. století. Ve fondech Moravského zemského archivu v Brně nalezneme v listě Albrechta z Konic první doklad o tom, že se zde léčil jistý vladyka Šimon z Nadějova, který byl v roce 1556 písařem zemského menšího práva markrabství moravského a také po jistou dobu zastával úřad radního písaře v Prostějově. První důkladné vědecké zhodnocení o sirném salinickém prameni podal v roce 1580 proslulý moravský lékař Tomáš Jordán z Klaudenburka.

V současné době jsou v lázních využívány prameny pod sokolovnou (sv. václav) vyvěrající z hloubky 165 m, pramen „U Zdráhalového“ (sv. Vít) hluboký 150 m, pramen ve mlýně (Zdeněk) hluboký 134 m, pramen sv. Ján v hloubce 160 m u koupaliště a pramen odkrytý u ubytovny Hanačka, který je však uzavřen a nepoužíván. Od roku 2000 jsou lázně majetkem společnosti Lázně Slatinice. Byla rozšířena kapacita lázeňských míst ze 150 na současných 206. Byl postaven nový lázeňský dům Balnea, pronajata Vila Martin. Jako největší úspěch společnosti lze považovat otevření krytého plaveckého bazénu.

Struktura pacientů v lázních Slatinice je velmi bohatá. Svoje služby lázně nabízejí komplexních pacientům, kterým veškeré procedury platí pojišťovna, příspěvkovým ubytovaným a příspěvkovým dojíždějícím, jimž pojišťovna platí jen procedury bez ubytování. Samoplátci jsou dobrovolní návštěvníci lázní platící si všechno sami. Lázně také přijímají pacienty odborného léčebného ústavu, což jsou pacienti po operacích.

11 Summary

This bachelor thesis was focused on the spatial differentiation and the current use of mineral springs locations and spa locations in the Olomouc region. The research was compiled from the literature that explores this topic. The part of this thesis was to focus on the issue of legislation based on the protection and utilization of the mineral springs in the country. It was drawn up a study of the historical and current use of mineral water. It was confirmed, that a questionnaire-based survey, held on two defunct spa locations only showed the interest of the local residents in their mineral spring. More of the interest was focused more towards the Slatinice's Spa.

POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

Použitá literatura

JANOŠKA, Martin. Lázně na Hané. *Hanácký rok*, 2011,**3**(2012), s. 60-63. ISBN 978-80-87091-31-9.

JANOŠKA, Martin. *Minerální prameny v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.* Vyd.1. Praha:Academia, 2011. 495 s. Průvodce. ISBN 978-80-200-1615-7.

KAUEROVÁ, Vlasta a KOUDELA, Květoslav. *Paměti obce Slatinice.* Olomouc:Danal, 2000, 143 s. ISBN 80-85973-78-2.

LAPČÍK, Stanislav a ŠVÁB, Miroslav. *Obec Bochoř 1294-1994: 700 let: kapitoly z historie.* Bochoř: Obec Bochoř, 1994, 98 s.

NOVOTNÝ, Jiří. Malé Piešťany máme i na Hané. *Hanácký rok*, 2011, **3**(2012), s. 116-117. ISBN 978-80-87091-31-9.

POHORECKÝ, Antonín. *Lázeňská a klimatická místa Republiky československé.* Praha: nákl. vl., [1920]. 51 s.

PŘEROVSKÝ, Karel. *Československé lázně: [Sborník].* 1. vyd. Praha: SZdN,1957. 214, [2] s.

SADYKOVÁ, Helena a MACHALÍK, Květoslav. *Historie a současnost města Chropyně.* Chropyně: Město Chropyně, 2008, 252 s., ISBN 978-80-254-2083-6.

Internetové zdroje

Lázně Bochoř. Lázně Bochoř [online]. 2015. [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://www.lazne-bochor.cz/>

Lázně Slatinice. Lázně Slatinice [online]. 2015. [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.lazneslatinice.cz/>

Město Chropyně. Lázeňství [online]. 2015. [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://www.muchropyne.cz/navstevnik/historie/lazenstvi/>

Střední Morava. Lázně Bochoř [online]. 2015. [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://www.strednimorava-tourism.cz/cil/lazne-bochor>

Turistika.cz Minerální pramen v Chropyni [online]. 2015. [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://www.turistika.cz/mista/mineralni-pramen-v-chropyni>

Zákony

Zákon č. 164/2001 Sb. ze dne 13. dubna 2001 o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázní a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (lázeňský zákon) In. Zákony online [online]. [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s130&q130=all>